

Sebastijan Slade, *Fasti litterario Ragusini. Dubrovačka književna kronika* (preveo i bilješkom popratio: prof. dr. Pavao Knezović), Biblioteka Hrvatska povjesnica- Posebna izdanja, Hrvatski institut za povijest, Zagreb, 2001., 295 str.

Djelo fra Sebastijana Sladea (1698.-1777.) *Fasti litterario Ragusini* «*Dubrovačka književna kronika*», iznimno je važan zbornik biografija istaknutih pojedinaca u srednjovjekovnom Dubrovniku koji su pridonijeli kulturno-književnom napretku toga grada. Važnost djela uvećana je time što je ta kronika jedina te vrste koja je tiskana te je bila dostupna širem čitalačkom krugu, a ne samo poznavacima autora koji su imali pristupa rukopisu. Zahvaljujući prevodilačkoj djelatnosti Pavla Knezovića, djelo Sebastijana Sladea *Fasti litterario Ragusini* postalo je dostupno suvremenoj znanstvenoj, književnoj i čitalačkoj publici. Osim toga, ovo je vrelo važno i za nadopunu biografija te boljeg upoznavanja kulturnog rada Dubrovčana Sladeova doba.

Osim Sebastijana Sladea, književne zbornike sastavljali su: Ignjat Đurđević (1675.-1737.) (*Vitae et carmina nonnullorum illustrium civium Rhacusinorum*), Serafin Maria Crijević (1686.-1759.), (*Bibliotheca Ragusina*), Đuro Bašić (1695.-1765.), (*Elogia Iesuitarum Ragusinorum*) i dr. što je bila opća pojava u onodobnoj Europi. Međutim, kako je istaknuto u predgovoru ovog djela, razlika je u tome što su autori u bogatijim europskim zemljama po završetku svoje rukopise tiskali, a djela naših autora ostala su nerijetko neobjavljena, katkad sve do početka dvadesetog stoljeća. Iz tog opusa autora jedini Slade nije posustao već se pobrinuo da u Mlecima 1767. godine budu tiskani njegovi *Fasti litterario Ragusini*. Upravo činjenica što je rukopis tiskan, čini Sladeovo djelo važnim jer se preko njegove kronike kulturna Europa upoznala s književnom prošlošću Dubrovnika.

Sebastijan Slade piše o Dubrovčanima i strancima koji su djelovali u Dubrovačkoj Republici; jezik kojim piše je latinski, a katkad donosi citate na hrvatskom i talijanskom. On marljivo skuplja podatke iz povijesti svojega grada i kraja, te time svjedoči o ponosnoj prošlosti i kulturnim dostignućima dubrovačke komune.

Ovo kritičko izdanje Sladeovih «*Fasti*» u nakladi Hrvatskog instituta za povijest sastoji se od reprint izdanja iz 1767. godine tiskanog u Mlecima na latinskom jeziku (5-70) te prijevoda Pavla Knezovića na hrvatski jezik (71-147) s popratnim kraticama (148-150), bilješkama (151-270), životopisom Sebastijana Sladea (271-276), kazalom imena (277-290), kazalom mjesta (291-293) i popisom literature (294-295).

Na početnoj stranici Sladeova djela saznajemo osnovne podatke o mjestu i vremenu tiskanja knjige kojoj u podnaslovu stoji «*pregled književnika koji su se proslavili u Dubrovačkoj republici do 1766. godine*». Slade objašnjava da zbog poodmaklih godina nije u mogućnosti sastaviti opširnu knjigu nego ovaj «sveščić», tj. daje samo pregled najvažnijih osoba, a ne cjelokupni pregled dubrovačkih književnika, znanstvenika i teologa.

Djelo je autor posvetio benediktincu, biskupu Chiogge, Giannagostinu Gradenigu čije pretke hvali jer su učinili mnoga dobra upravljajući jednako korisno kao duždevi u Veneciji i kao kneževi u Dubrovniku. Biskupovo zanimanje za kulturni rad (Slade ga, dapače, naziva «*mecenom svih književnika*»), pa i to što je i sam sastavio životopise nekoliko istaknutih pjesnika, te njegove zasluge pri osnivanju Akademije crkvene povijesti, bili su dodatni razlozi za posvetu.

Obraćajući se čitatelju, Slade se poziva na kulturna dostignuća Dubrovčana, ističući pritom Junija Palmotića i isusovca Rudera Josipa Boškovića koji veli «...*umovima golemim i dreonim plemstvom se dići, Dubrovnik, slatki mi rodni kraj...*», želeći time naglasiti ponos na rodni grad te orijentaciju toga grada i stanovnika na kulturni i znanstveni rad. Završavajući svoje obraćanje, Slade

moli da ga se ispravi ako je nešto pogriješio ili nadopuni ako je što zaboravio te na kraju zaziva blagoslov svakome čitatelju.

Nakon abecednog popisa pisaca prema prezimenima te «Odobrenja teološkog reda» i «Dzvola reda» iz 1766. godine, započinje Sladeov pregled književnika Dubrovačke Republike.

Književnike i istaknute građane Dubrovnika Slade je uvrstio u svoj pregled abecednim redom po imenima, a ne prezimenima, upisujući i podatke o njihovim djelima. Uz te, katkad su uvršteni podaci o podrijetlu (npr. za Antuna Medu kaže da je Grk s pravim prezimenom Callosius i da je donio novi cvijet s istoka - nazvan po njemu kalosij). Zatim spominje zanimanja pojedinaca (npr. Marko Flori bio je liječnik u Dubrovniku, dok je Đuro Grizić bio učitelj u osnovnoj školi). Za redovnike je upisivao pripadnost crkvenom redu (dominikanci, franjevci i sl.). Slade je znao upisati katkad i posebnosti (npr. Antun Aletin «odlično poznaje više jezika, vrsno je upućen u starine, također uživa u poeziji na latinskom»; Marka Ranjinu da u «kanonskom pravu bio je najjuštiji» i dr.). Godine rođenja i smrti zabilježio je ako je imao podatke, a upisivao je i nekrologe. Tako je Marin Držić u povodu smrti Šiška Menčetića napisao: «Poslušaj s ljubavi Držića prid vodi, u slavnoj Dubravki s Vilam dan vodi: š njim opći i hodi nekada i Džore, i Šiško izvodi tanac kraj gore.»

Djelo «Fasti litterario Ragusini» pravi je izvor podataka o srednjovjekovnim Dubrovčanima istaknutih na znanstvenom i književnom području koji su pisali pjesme, drame, komedije, komentare, prijevode i sl. Zahvaljujući znanstvenom i prevodilačkom trudu Pavla Knezovića, dan je veliki doprinos poznavanju djela Sebastiana Sladea. Prijevodom latinskog teksta na hrvatski jezik i iscrpnim bilješkama (151-270), otvaraju se mogućnosti popunjavanja dosad nepoznatih podataka iz biografija osoba koje je Slade u kronici obradio. Iako Slade smatra da pisanje životopisa može imati propusta jer i «sam Homer katkad zadremucka» moli, skromno, za nadopunjavanje i ispravke jer time bi se njegov pregled pretvorio u cjelokupnu povijest, što je i sam htio.

Vladimir Huzjan

Hrvatska u doba kneza Branimira, Zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog u Benkovcu 12. lipnja 1998., Matica hrvatska, Zadar 2002., 227 str.

U Benkovcu je 12. i 13. lipnja 1998. održan znanstveni skup pod naslovom «Hrvatska u doba kneza Branimira» u organizaciji Poglavarstva grada Benkovca, Zadarske županije i Hrvatskog instituta za povijest, a pod pokroviteljstvom Hrvatskog sabora i Ministarstva znanosti i tehnologije. Na skupu je nekoliko hrvatskih povjesničara, povjesničara umjetnosti i arheologa iznijelo svoja najnovija saznanja ne samo o Branimirovu vremenu nego i kasnijim događanjima na benkovačkom području. Kako bi rezultati njihovih istraživanja bili dostupni širem krugu čitatelja Matica hrvatska iz Zadra pokrenula je tiskanje ovog zbornika koje je završeno početkom lipnja ove godine. Zbornik se sastoji od deset članaka i pet sažetaka. Predgovor zborniku (7-8) napisali su mr. Gordan Ravančić i predsjednik Matice hrvatske u Zadru prof. dr. Šime Batović.

U prvom članku u zborniku «Knez Branimir u sintezama hrvatske povijesti» (17-22) Zrinka Pešorda i Gordan Ravančić analiziraju u nekoliko pregleda hrvatske povijesti kako su pojedini autori interpretirali kneza Branimira i njegovo doba. Autori zaključuju da postojeća malena količina izvora sputava proširivanje spoznaja o njegovu vremenu i općenito o hrvatskomu ranom srednjovjekovlju, te da jedinu put k proširenju znanja vodi kroz usvajanje novih metodoloških postupaka.